

Leren houden van levend erfgoed
- Sierduiven -

Handboek voor:
Kinderboerderijen – Stadsboerderijen – Educatieboerderijen – Zorgboerderijen en onderwijsinstellingen die kinderen in clubverband activiteiten willen aanbieden rondom sierduiven.

Leren houden van levend erfgoed - sierduiven is een onderdeel van het project Leren houden van levend erfgoed, een initiatief van Stichting Zeldzame Huisdierrassen

SZH
VOOR LEVEND ERFGOED

Colofon

Leren houden van levend erfgoed is een uitgave van de Stichting Zeldzame Huisdierrassen (SZH).

Samenstelling
SZH/ Projectbureau 'Behoud Nederlands Levend Erfgoed', in samenwerking met de projectgroep 'Leren houden van Levend Erfgoed', met speciale bijdragen van Hans de Rijk en Nicole Schalkx.

Redactie
Nonja Remijn
Ank Zegwaard (contactpersoon)

Advies over sierduiven
Nederlandse Bond van Sierduivenliefhebbers (NBS)

Pedagogisch advies
Inge Radstake

Foto's en illustraties
NBS

Vormgeving
Nonja Remijn

Redactieadres
Stichting Zeldzame Huisdierrassen
Runderweg 6
8219 PK Lelystad
06-46150594
www.szh.nl
szh@planet.nl

Het handboek en doeboek zijn te bestellen via het Redactieadres

Rol van SZH en NBS

De Nederlandse Bond van Sierduivenliefhebbers (NBS) is nauw bij het project betrokken en zal kinderclubs met duiven stimuleren. Zo kunnen zij de clubs adviseren over aanschaf van een ras dat voor kinderen geschikt is. Verder willen zij adviezen geven voor het inrichten van het hok., de aanschaf van duiven. Zonodig halen zij (geschonken) sierduiven op bij een fokker en/of brengen zij deze naar een kinderboerderij die meedoet. Verder kan de NBS hulp verschaffen in de werving van duivenliefhebbers die een kinderclub kunnen begeleiden.

Naar aanleiding van de resultaten van het pilotproject heeft de SZH dit handboek gemaakt voor het opzetten van kinderclubs met Nederlandse duivenrassen op kinderboerderijen met daarin onder andere adviezen voor de organisatie van de clubs, tips voor de begeleiding van de kinderen en invulling van het clubuur. En voor de kinderen een (losbladig) boekje met informatie over duiven en het doeboek "Houden van levend erfgoed" SIERDUIVEN".
Na toetsing wordt deze handleiding geschikt gemaakt voor clubs met meer zeldzame rassen. De SZH heeft voor dit project een poster beschikbaar gesteld. Die kan gebruikt worden voor de werving van kinderen maar ook in de PR naar buiten toe.

Verantwoording

Binnen de kinderboerderijorganisaties leefde het idee om kinderen meer bij zeldzame rassen te betrekken door in clubverband activiteiten rond een speciaal ras te organiseren. Hiervoor stonden de zogenaamde postduivenclubs model. Daarnaast was de Nederlandse Bond voor Sierduivenliefhebbers (NBS) actief op zoek naar jeugdleden. Beide initiatieven zijn door de Stichting Zeldzame Huisdierrassen (SZH) samengevoegd in een projectvoorstel.

Project 'leren houden van levend erfgoed'

Het projectbureau 'Behoud Nederlands levend erfgoed' – als onderdeel van de SZH- heeft samen met de NBS, de Vakgroep Medewerker Kinderboerderijen (VMK) en het CNME Maastricht het project 'Leren houden van levend erfgoed' opgezet. De bedoeling van het project is om kinderen vertrouwd te maken met de oorspronkelijke (landbouw)huisdierrassen, ons levend erfgoed. Omdat de NBS één van de initiatiefnemers is, worden in dit project de eerste clubs opgezet rond Nederlandse sierduivenrassen. In dit project is dankbaar gebruik gemaakt van de ervaring die het CNME Maastricht heeft opgedaan met een zogenaamde geitenclub en een wolclub. Daarnaast is naar de ervaringen gevraagd van de postduivenclubs, met name die in Arnhem.

Doelstellingen

Met dit project bereiken de partners ieder hun doelstellingen. Uiteraard vindt de SZH het belangrijk om kinderen vertrouwd te maken met ons levend erfgoed. Om kinderen te interesseren voor zeldzame rassen is het een eerste vereiste dat zij met deze dieren in aanraking worden gebracht. Dat kan gebeuren in een club rond sierduiven. Op die club kunnen sierduivenliefhebbers hun enthousiasme op kinderen overbrengen. Het biedt daarmee plaatselijke kleindierenverenigingen en speciaalclubs de gelegenheid om jeugdleden te werven. Als de clubs samen met een kinderboerderij georganiseerd worden, kan de kinderboerderij daarmee een aantrekkelijke activiteit aanbieden.

Handboek en doeboek

Het is de bedoeling dat de clubs op zoveel mogelijk kinderboerderijen gehouden worden. De ervaringen van de sierduivenclubs zijn dan ook verzameld in dit handboek, zodat meer dierenliefhebbers en kinderboerderijen dit voorbeeld kunnen volgen. Niet alleen clubs met sierduiven maar ook clubs met oorspronkelijke rassen van kippen, watervogels en konijnen kunnen op deze manier opgezet worden.

Dit handboek 'Leren houden van levend erfgoed' bestaat uit twee delen. In het eerste deel staan in hoofdstuk 1 aanwijzingen voor de organisatie van de clubs (werven van kinderen, subsidiemogelijkheden voor zo'n project, afspraken die je moet maken en de spelregels die hierbij gelden). In hoofdstuk 2 staat de begeleiding van een sierduivenclub beschreven (met suggesties voor werkvormen en activiteiten).

Het tweede deel bevat informatie over duiven voor kinderen. Deze bladen kunnen aan de kinderen gegeven worden.

Bij dit handboek hoort een werkboek voor de kinderen. Daarin kunnen ze hun ervaringen met de duiven bijhouden. Hierin kunnen ze ook de informatiebladen opnemen. Beide uitgaven zijn losbladig zodat ze van alles over de club kunnen tussenvoegen.

Opdrachten voor de sierduivenclubs in dit project zijn bedoeld voor kinderen van ongeveer 10 tot 12 jaar.

Indeling Handboek

Pag.

DEEL 1

Hoofdstuk 1: Organisatie clubs /voordat de club van start gaat 5

1.1 Introductie 5
1.2 Keuze van locatie en duiven 5
1.3 Financiering en subsidie mogelijkheden voor aanschaf hokken 5
1.4 Afspraken tussen duivenliefhebbers en kinderboerderij 6
1.5 Tips voor werving van kinderen 6

Hoofdstuk 2 Handvat voor begeleiders kinderclub duiven 9

2.1 Sfeer belangrijker dan fokresultaat 9
2.2 Spelregels 9
2.3 Informatie voor kinderen 9
2.4 Een eigen duivenboek 9
2.5 Planning 11
2.6 Programma voor clubmiddagen maken 11
2.7 Werkvormen 12
2.8 Activiteiten 12

Bijlage 1 Formulier planning 13
Bijlage 2 Werkvormen en activiteiten 14
Bijlage 3 Kijk en doe kaart 18

DEEL 2 Meer ontdekken over duiven 19

Wegwijs

In dit handboek staan aanwijzingen voor degenen die de club begeleiden, dus de fokkers van de duiven, vrijwilligers of medewerkers vanuit de kinderboerderij.

Deel 1 is geschreven ter ondersteuning van de begeleiding:
In *hoofdstuk 1* staan tips voor afspraken over de organisatie van de clubs, tips ter ondersteuning van het werven van kinderen, de spelregels die opgesteld kunnen worden
In hoofdstuk 2 staan suggesties voor de invulling van het clubmiddag en aandachtspunten met betrekking tot het werken met kinderen.

In Deel 2 is achtergrondinformatie opgenomen die aan de kinderen gegeven kan worden. Zij kunnen deze samen met hun doeboek in een map doen.

Hoofdstuk 1

1.1 Introductie

In de verantwoording staat beschreven wat de bedoeling is van het organiseren van een club rond sierduiven. Het idee is dat een houders van sierduiven van een plaatselijk kleindierenclub samen met een kinderboerderij in de buurt allerlei activiteiten rond duiven organiseren met een vaste groep kinderen die in clubverband willen meedoen.
Het oprichten van een sierduivenclub vraagt voorbereiding, zoals het vinden van een geschikte locatie voor de club en het werven van kinderen. Omdat bij een duivenclub meer partijen betrokken zijn, is het van belang goede afspraken te maken met elkaar, zodat iedereen weet waar hij of zij verantwoordelijk voor is. In dit hoofdstuk worden hier enkele suggesties voor gegeven. Verder zijn er een aantal adviezen over huisvesting en de keuze van duiven opgenomen, die door de speciaalclubs of de fokkers gegeven zijn. Tot slot volgen nog een paar tips voor het opstellen van spelregels voor de club, voor het aanvragen van subsidie en voor fondswerving.

NB. In dit handboek worden de termen fokkers van duiven, liefhebbers of houders van duiven door elkaar gebruikt.

1.2 Keuze van de locatie en de duiven

Een kinderboerderij is een heel geschikte plaats voor een sierduivenclub. Daar kunnen dieren gehuisvest worden, er is altijd iemand die de dieren verzorgen kan en kinderboerderijen zijn nu eenmaal ingericht op het ontvangen van kinderen.
Als de kinderboerderij al duiven heeft, kunnen die ingezet worden voor de duivenclubs. Niet alle duivenrassen zijn geschikt voor de club. Het is belangrijk dat de duiven rustig van aard zijn en makkelijk te hanteren zijn. In overleg met de sierduivenliefhebber kan de kinderboerderij voor één of meer (andere) Nederlandse duivenrassen kiezen. Het voordeel van meerdere rassen is dat een kind een ras kan kiezen dat bij hem of haar past of hem of haar aanspreekt.

Als er al en duivenhok aanwezig is op de kinderboerderij, kan met de sierduivenliefhebber overlegd worden of het hok nog aangepast moet worden. Soms moet er een nieuw hok aangeschaft worden. In dit geval is het verstandig om geïnformeerd te worden door een sierduivenliefhebber. Een hok van een postduif is niet altijd geschikt voor sierduiven en voor sommige rassen zijn speciale voorzieningen nodig.
Vliegduiven worden vaak in hokken met een volière gehouden zodat ze ook de ruimte hebben om te vliegen op tijdstippen waarop ze niet losgelaten kunnen worden. Voor rassen met voetbevedering zijn speciale zitstokken nodig.

Als het hok toch aangepast moet worden of er een nieuw hok moet komen, is het uit educatief oogpunt aan te bevelen om het zo te bouwen dat kinderen in de nesthokken kunnen kijken en de duiven goed kunnen zien.
Sierduivenliefhebbers van de plaatselijke kleindiervereniging of speciaalclub kunnen daarin advies geven. Op de website van de NBS is informatie te vinden over de huisvesting van sierduiven (www.sierduif.nl).

1.3 Financiering en subsidie mogelijkheden voor aanschaf hokken

De kosten voor een nieuw hok kunnen flink oplopen. Er zijn verschillende mogelijkheden om hiervoor subsidie of andere financiële ondersteuning te vragen. De eerste stap is het maken van een begroting van de kosten die hiermee gemoeid zijn. Ga in eerste instantie uit van bedragen die nodig zijn voor het laten maken van een kwalitatief goed hok. Concessies doen kan altijd nog. Deze begroting kan gebruikt worden bij het aanvragen van eventuele subsidie voor de club.

Op landelijk of provinciaal niveau zijn er niet veel mogelijkheden om voor dierverblijven op kinderboerderijen subsidie te krijgen, maar bij de plaatselijke gemeente ligt dat anders. Subsidiekansen verhogen op het moment dat het project aansluit bij een thema dat een gemeente belangrijk vindt, zoals 'kinderen vertrouwd maken met biodiversiteit of met cultureel erfgoed'.
Soms heeft de gemeente een speciaal budget voor de ontwikkeling of uitvoering van programma's voor naschoolse opvang (NSO). Als de duivenclub de NSO bij het project betrekt, is dus aan te bevelen om bij de gemeente en/of NSO groepen in de buurt te informeren welke mogelijkheden er zijn.
Als de kinderboerderij in een wijk staat met bewoners met veel verschillende culturele achtergronden, is het een optie om een doelstelling aan het project toe te voegen zoals het met elkaar in contact brengen van kinderen met verschillende culturele achtergronden. Het Oranjefonds subsidieert initiatieven op dat gebied. Op de website www.oranjefonds.nl is met behulp van een quickscan snel duidelijk te beoordelen of het project hiervoor in aanmerking komt.

In gemeenten waar serviceclubs, zijn zoals de Rotary-club (www.rotary.nl) of de Lions-club (www.lions.nl) is het de moeite waard om aan deze clubs een financiële bijdrage te vragen. Ze subsidiëren verschillende plaatselijke projecten. Op de genoemde sites is te zien of er een dergelijke club in de buurt zit.

Soms willen plaatselijke banken of grote bedrijven hokken sponsoren. Geef bij de aanvraag altijd aan waarvoor het is, wat de wensen zijn en hoeveel geld hiervoor nodig is. Laat hen ook de keuze om in natura te sponsoren. Bel na een week het desbetreffende bedrijf op of de brief goed is ontvangen en bied eventueel aan om mee te denken over de vorm waarin zij de club kunnen sponsoren.

Naast bovengenoemde financiële hulpmiddelen, is het ook een mogelijkheid om een kleine bijdrage van de kinderen te vragen bij de inschrijving.

De SZH biedt extra ondersteuning in het aanvragen van subsidies. Voor uitleg of voor het aanvragen van een stappenplan voor een subsidieaanvraag kan contact opgenomen worden met de SZH.

1.4 Afspraken tussen duivenliefhebbers en kinderboerderij

Voordat de club van start gaat is het verstandig om enkele afspraken op papier te zetten, zodat iedereen weet welke verantwoordelijkheden hij of zij heeft (zie kader op pag.8).
Allereerst zal de vraag wie de eigenaar wordt van de duiven aan de orde komen. De projectgroep adviseert om de dieren en hokken die voor dit project aangeschaft worden in eigendom te stellen van de kinderboerderij. De kinderboerderij heeft dan de eindverantwoordelijkheid voor en de zeggenschap over de dieren. Bij de clubs gaat het plezier dat de kinderen hebben in het dier voorop. Dus als dieren niet aan een rasstandaard voldoen, beslist uiteindelijk de kinderboerderij over het lot van de duif.
Daarnaast is het belangrijk af te spreken wie verantwoordelijk is voor het fokken en de fokresultaten en wie bepaalt wat er met de jonge dieren gebeurt. Als jonge dieren in eigendom blijven van de kinderboerderij, kan de duivenhouder die eventueel voor eigen gebruik kopen/krijgen van de kinderboerderij.

Voor professionele begeleiders op de kinderboerderij is een *verklaring omtrent het gedrag* verplicht. Het ligt voor de hand om die ook van vrijwillige begeleiders van de kinderclubs te vragen. De kosten (in 2010 € 30,50) zijn voor de kinderboerderij. Meer informatie over de procedure en het aanvraagformulier is te vinden op www.justitie.nl >onderwerpen>opsporing en handhaving>verklaring omtrent het gedrag.

Tot slot is het aan te bevelen dat de verschillende partijen duidelijk afspraken maken over de financiële kant van de club, bijvoorbeeld wie de onkosten van begeleider/liefhebber betaalt en wie de onkosten in verband met de hokken en de verzorging vergoedt.

1.5 Tips voor het werven van kinderen

Er zijn verschillende manieren om kinderen te werven. Dat kan bijvoorbeeld via de wijkkrant, door een wervingsposter op de boerderij of via school of de naschoolse opvang.

Promotieposter
Hang op de boerderij (bij het duivenhok) een wervingsposter op. Geef informatie zoals wanneer de club begint, wat er gaat gebeuren en wie er aan meewerken (duivenhouders, kleindiervereniging, kinderboerderij).Vermeld daarbij dat dit een onderdeel is van het project van de Stichting Zeldzame Huisdierrassen 'leren houden van levend erfgoed'. Dus laat zien dat dit niet een opzichzelfstaande activiteit is, maar dat de club deel uitmaakt van een groter geheel.
Voor de poster kan in de eerste instantie gebruik gemaakt worden van de wervingsposter die de SZH beschikbaar heeft gesteld maar het is ook leuk om kinderen zelf een promotieposter te laten ontwerpen voor dit project. Een promotieposter kan opgehangen worden in de omgeving van de boerderij, of eventueel meegeven worden aan vaste hulpjes op de boerderij of aan jeugdleden van de vereniging van kleindieren. Zij kunnen hem dan bijvoorbeeld op hun school ophangen.

Persbericht
Maak voor de aanvang van het project een persbericht waarin je aandacht besteedt aan het doel van het project en praktische informatie geeft over het 'wanneer', 'hoe' en 'wie er meedoen'. Voorzie het bericht zo mogelijk van een leuke uitspraak van een kind over het project. Zulke uitspraken citeert de pers graag. Ook succesverhalen van al lopende –houden van levend erfgoed- projecten op andere plaatsen doen het vaak goed in de media. De SZH heeft overzicht over alle lopende -houden van levend erfgoed projecten- dus kan hierbij helpen.

Stuur het persbericht bij voorkeur naar een wijkkrant omdat hier meestal meer ruimte is voor een eigen verhaal (in dagbladen schrijft een redacteur het bericht). Probeer met een wijkkrant overeen te komen dat er regelmatig een stukje over dit project opgenomen kan worden. Zo kunnen mensen in de omgeving het volgen en dit kan ook extra deelnemers opleveren.

Kinderboerderijenkrant
De kinderboerderijenkrant verschijnt vier keer per jaar in verschillende regio's in Zeeland, Zuid Holland (Noord), Noord Holland, Noord Brabant, Limburg en Utrecht. Er zijn 11 verschillende edities. In deze krant is ruimte voor een 'eigen verhaal' want er staan juist berichten in over activiteiten en projecten op kinderboerderijen in de regio. Ieder kwartaal kan er een nieuw berichtje opgenomen worden. Ook kinderboerderijen in andere regio's waar de krant verschijnt, kunnen zo op een idee komen. Kijk voor het aanleveren van tekst en foto op info@diereneducatie.nl.

Website
Natuurlijk komt de informatie over de duivenclub op de websites te staan van alle organisaties die deelnemen aan het project (kinderboerderij, kleindierenvereniging). Op deze manier kunnen de diverse partijen hun samenwerking laten zien en elkaar promoten. Het is ook mogelijk de activiteiten te laten vermelden op www.kinderboerderijenactief.nl. Deze website wordt jaarlijks door meer dan 35.000 keer bezocht en bevat het activiteitenaanbod van een groot aantal kinderboerderijen. Vergeet niet een datum met jaartal bij je activiteit te zetten. Zo is goed te zien hoe actueel de informatie is. Er kan ook een link naar een websitepagina over het project gemaakt worden.

School en naschoolse opvang
Kinderen van de club kunnen gestimuleerd worden om een spreekbeurt te houden over het project. Dit heeft een dubbel doel. Het kind dat de spreekbeurt houdt, verdiept zich extra in het onderwerp en klasgenoten horen over het bestaan van de duivenclub.

De naschoolse opvang is vaak op zoek naar terugkerende activiteiten of een programma dat ze gedurende langere tijd kunnen aanbieden aan de kinderen die aan hen toevertrouwd zijn. Het kan ook een voordeel zijn dat NSO groepen hun eigen begeleiding meebrengen.

Werven van en via vrijwilligers
Op veel kinderboerderijen helpen vaak vrijwilligers bij de verzorging en van de dieren en het onderhoud van de verblijven. Zij kennen misschien ook kinderen die mee willen doen.
Via een vrijwilliger zijn ook mensen te werven die willen helpen bij de begeleiding van de club of bij het onderhoud van het hok. Natuurlijk is de duivenliefhebber de specialist op het gebied van duiven, maar de vrijwilliger kan hem assisteren bij de activiteiten of het groepsproces in de gaten houden. De vrijwilliger heeft dan een eigen functie in het geheel. Als die benoemd wordt is het voor iedereen duidelijk wat zijn of haar rol is en dat het wel vrijwillig is maar niet vrijblijvend.

Scholieren of studenten die een opleiding volgen in dierverzorging, onderwijs, of maatschappelijk werk vinden het wellicht ook leuk mee te helpen of kunnen mogelijk hun aandeel als vrijwilliger ook gebruiken als onderdeel van een stage of afstudeeropdracht.

Introductiemiddag
Door geïnteresseerde kinderen de mogelijkheid te geven om twee keer vrijblijvend mee te doen, kunnen ze kennis maken met de groep en met de dieren. Dit verlaagt de drempel om te ervaren hoe het op de club is.

Verantwoordelijkheden

De **begeleiders (houders van duiven)** zeggen toe dat ze:

Blijk zullen geven van een positieve dier- en kindvriendelijke houding (kind gaat voor fokdoel)
Kinderen enthousiast zullen maken voor sierduiven
Het kind verantwoordelijkheid geven over een duif
Kinderen het verzorgen van duiven bijbrengen
Samen met de kinderen tentoonstellingen bezoeken (minimaal één keer per jaar)
Kinderen zullen helpen bij de voorbereidingen voor het meedoen aan tentoonstellingen
Kinderen zullen helpen bij het laten vliegen van de duiven (indien van toepassing)
Adresgegevens en telefoonnummers bij de kinderboerderij achter zullen laten

De **kinderboerderij** draagt zorgt voor:

Een aanspreekpunt voor geïnteresseerden
Het voeren, de dagelijkse verzorging en het zo nodig regelmatig laten vliegen van de duiven
De kosten en inkoop van het voer
De medische zorg van de duiven, waarbij de houder van duiven adviseert
Het maken van afspraken met de begeleiders/liefhebbers omtrent de eindverantwoordelijkheid voor de dieren
Het maken van afspraken met de begeleiders/liefhebbers over wat er met het overschot aan fokmateriaal gebeurt
Het jaarlijkse onderhoud en het goed in de verf zetten van de hokken (in samenwerking met de begeleider)

Hoofdstuk 2 Handvat voor begeleiders

In deze handleiding zijn enkele suggesties gegeven ten aanzien van het karakter van de club en het programma voor de middagen. Het is de bedoeling van de club dat kinderen plezier krijgen in duiven. Deze handleiding is dan ook bedoeld als een handvat en niet als een strak lesprogramma.
De kinderen zullen in de praktijk vooral bezig zijn met het verzorgen, het toiletteren en het eventueel laten vliegen van de duiven. Tijdens de middagen zal er daarnaast ook gelegenheid zijn de kinderen wat meer over de duiven te laten ontdekken. Daarbij kan gebruik gemaakt worden van de suggesties in dit hoofdstuk.

2.1 Sfeer belangrijker dan fokresultaat

Alle kinderen van de club krijgen een duif toegewezen. Deze mogen ze zelf een naam geven, verzorgen en mee naar de show nemen. Zo leren ze verantwoordelijkheid te dragen voor een dier. Hierbij is het belangrijk om te vertellen dat de duif weliswaar eigendom is van de kinderboerderij maar dat de kinderen de verantwoordelijkheid krijgen voor de verzorging van de duif. De kinderen moeten nog leren hoe het is om dieren te verzorgen en verantwoordelijk voor hen te zijn. Dit mag met fouten gepaard gaan. Maar als een kind onzorgvuldig met zijn duif om blijft gaan, wordt het daarop aangesproken. Het dier is afhankelijk van het kind en dat heeft gevolgen voor het gedrag van het kind ten opzichte van het dier. Zomaar een aantal keren weg blijven zonder (duidelijke) reden is daarom niet acceptabel.

Kinderen hechten zich sterk aan ‘hun’ dier en de eventuele jongen van ‘hun’ duif’. Dat is de bedoeling. Het is om deze reden niet de bedoeling om ‘hun duif’ af te pakken als het dier of haar nakomelingen niet aan de ‘rasstandaard’ voldoen. Jongen van ‘clubduiven’ die niet geheel of helemaal niet aan de rasstandaard voldoen zullen toch een baasje krijgen binnen de kinderclub. Pas als het ‘baasje’ de club verlaat, kan dit dier de weg van dieren gaan die niet aan de rasstandaard voldoen. Dieren met een afwijking waar ze duidelijk last van hebben, vormen hierin een uitzondering.

2.2 Spelregels

Om problemen te voorkomen is het verstandig om voordat de club begint, na te gaan welke spelregels opgesteld moeten worden voor de club. Op de achterkant staan voorbeelden van regels die van toepassing kunnen zijn. Bespreek deze regels met de kinderen aan het begin van het programma. Het kan een voordeel zijn om hen zelf regels te laten bedenken. Dan voelen ze zich meer verantwoordelijk voor de handhaving daarvan. Als kinderen regels over het hoofd zien die een begeleider belangrijk vindt voor het goed draaien van een club, kan de begeleider die zelf introduceren.

2.3 Informatie voor kinderen

Deel 2 van deze handleiding bestaat uit een aantal bladzijden met korte informatie over duiven. Dit is speciaal voor de kinderen. Ze kunnen natuurlijk ook zelf dingen opzoeken op de websites van de NBS of KLN of SZH. Als ze toe zijn aan meer informatie kunnen ze *Nederlandse duivenrassen* en *het sierduivenboekje* van de KLN bestuderen. Kinderen vinden het meestal leuk om zelf informatie thuis op te zoeken. Zo blijven ze ook buiten de kinderclub betrokken bij de duiven.

2.4 Een eigen duivenboek

Voor kinderen is er een doeboek waarin ze hun ervaringen kunnen opschrijven. Met behulp van de informatiebladen van deel 2 en het doeboek kunnen kinderen hun eigen duivenboek maken. Er is gekozen voor een losbladig systeem zodat kinderen er altijd extra bladen tussen kunnen voegen. Hun doeboek groeit zo in de loop van de tijd uit tot een uniek duivenboek.

! Tip: Deel op de clubmiddagen alleen die pagina's uit, die op dat moment aan de orde zijn, bijvoorbeeld over verzorging, broeden of tentoonstellingen. Er is dan ieder keer iets nieuws en zo wordt het duivenboek van de kinderen steeds dikker.

De doelgroep

De duivenclubs zijn doorgaans voor kinderen van 10-12 jaar. Deze leeftijden dienen als richtlijn en niet als harde regel. Natuurlijk kunnen er onderling veel verschillen zijn tussen kinderen van deze leeftijd, maar een kort overzicht van dat wat kenmerkend is voor deze leeftijdsgroep kan een houvast zijn bij het omgaan met de kinderen:

Schoolkinderen 'doen' en 'weten' graag. Dus activiteiten waarin vertellen en doen elkaar afwisselen houden het langst hun aandacht vast. Als de begeleider iets vertelt, bedenk dan dat kinderen van de schoolleeftijd vaak heel letterlijk denken. Pas aan het einde van de basisschoolleeftijd kan een kind zich iets voorstellen bij abstracte begrippen.
Door doen en vertellen met elkaar te combineren, is niet alleen meteen duidelijk waar het over gaat maar ontdekken kinderen ook al doende hoe je met duiven omgaat, wat duiven eten en hoe je ze verzorgen moet. Kinderen horen op de club veel nieuwe dingen. Het zal dan ook nodig zijn informatie die van essentieel belang is bij het verzorgen van duiven, regelmatig te herhalen. Kinderen moeten op school al veel aanhoren dus tijdens de club willen ze vooral dingen doen. Afwisseling in werkvormen is belangrijk. In het kort iets vertellen (weetjes, een eigen ervaring, waar je aan moet denken bij het verzorgen van duiven) afwisselen met iets laten zien en/of laten doen. Daarnaast is het voor kinderen veel leuker om bijvoorbeeld zelf op te zoeken wat de verschillen tussen duivenrassen zijn dan dat het ze verteld wordt. Kinderen vinden het nu eenmaal leuk om op ontdekkingstocht uit te gaan.

Kinderen van die leeftijd zitten dicht tegen de tienerleeftijd aan. Dat betekent dat ze ontdekken dat er verschillende meningen zijn over hun omgeving en wereld. Langzamerhand nemen ze niet meer automatisch over wat hun ouders of de juf vindt. Ze gaan op zoek naar wat ze zelf vinden. Maar die ideeën moeten ze ergens of van iemand opdoen. Daarbij is het gesprek belangrijk. Soms kan een clubleider dan ook ineens midden in zo'n gesprek belanden. Een volwassene die de club begeleidt is in de ogen van kinderen vaak ook een rolmodel. Ze toetsen hun mening aan de begeleider. Zo zullen ze bijvoorbeeld geneigd zijn een positieve diervriendelijke houding over te nemen, als iemand die ze belangrijk vinden die ook heeft. Hoe dichter ze bij de tienerleeftijd komen, des te belangrijker worden leeftijdgenootjes. Het horen bij een groep (dus ook de club) kan een belangrijke rol spelen.

2.5 Planning

Het is aan te bevelen om een grove planning te maken voor heel het seizoen. Dan raken er geen dingen in het vergeethoekje zoals een datum van een tentoonstelling, een bezoek aan een plaatselijke fokker of de datum wanneer de eieren uit moeten komen. Deze gebeurtenissen bepalen voor een groot deel de activiteiten voor een middag.

Kinderen (maar ook begeleiders) hebben vaak een volle agenda. Het is een goed idee om daar rekening mee te houden bij de planning van de middagen, Eén keer per maand is te weinig, omdat de kinderen dan geen band met de duiven en de club krijgen. Als het mogelijk is voor kinderen en begeleiders is één keer per week beter omdat de kinderen dan meer betrokken zijn bij het geheel. Maak de kinderen duidelijk dat het de bedoeling is dat ze de club trouw bezoeken als ze eenmaal meedoen. Als spelregel kan opgenomen worden dat hun plaats naar een ander gaat als ze drie keer afwezig waren zonder goede reden.

2.6 Programma voor clubmiddagen maken

Het is handig om van tevoren te bedenken wat de club de komende drie middagen gaat doen. Daarbij kan het helpen om een schema te maken en daarop de onderwerpen te vermelden die aan de orde komen, de werkvormen die hierbij gebruikt worden en hoeveel tijd hiervoor nodig is (zie het voorbeeld hieronder). Dit geeft niet alleen inzicht in de activiteiten per middag maar laat ook zien of er genoeg afwisseling in de werkvormen zit. Bovendien voorkomt deze werkwijze dat belangrijke onderwerpen onbedoeld niet aan de orde komen.
Een overzicht van de minuten die de verschillende activiteiten duren, laat duidelijk zien wanneer er teveel activiteiten gepland zijn op een middag of wanneer er juist te weinig te doen is. Het opschrijven van het materiaal dat nodig is voor de middag heeft als voordeel dat het tegelijk een geheugensteun is. In het begin is het misschien onwennig om een schema te maken, maar na een paar keer wordt het invullen ervan steeds gemakkelijker. Om snel en overzichtelijk een planning te kunnen maken is in dit ‘handboek’ in bijlage 1 een schema opgenomen.

Tip. Overleg met de kinderboerderij of de activiteit die op een bepaalde dag gepland staat dan mogelijk is. Soms kunnen activiteiten bijna altijd maar net niet op de middag die daarvoor uitgekozen was.

Voorbeeld planning eerste bijeenkomst

Activiteit	Materiaal	Werkvorm	Tijd
Kennismaken kinderen			
Begeleider stelt zich voor	Een duif van uw favoriete ras	Kringgesprek	10 min
Kinderen stellen zich voor		Kringgesprek	15 min
Naamspelletje	Zachte bal	Spelletje	10 min
Kinderen krijgen eigen duif			
* gedragsregels bij hok	--	Vertellen	5 min
* duiven bekijken	--	Kinderen vertellen	10 min
Een voor één in het hok	Bakje voer (?)	Regels toepassen	20 min
Uitdelen van doeboeken	Doeboeken	Samen bekijken en toelichting geven	10 min

2.7 Werkvormen

De kinderen die zich aanmelden voor de sierduivenclub willen actief met de duiven bezig zijn. Thuis kunnen ze wel allerlei informatie over deze dieren opzoeken via internet. Dus het verhaal wat verteld wordt mag niet te lang zijn. Op de kinderboerderij willen de kinderen wat ze horen graag toepassen en zelf ervaren. Andere werkvormen die kinderen aanspreken zijn spelletjes, knutselen, tekenen, uitproberen, en beschrijven wat ze zien.

Het is begrijpelijk dat sierduivenliefhebbers graag veel kennis over de duiven kwijt willen aan de kinderen. Kinderen van deze leeftijd zijn nieuwsgierig en leergierig. Houd er rekening mee dat kinderen zich slecht iets kunnen voorstellen bij situaties die ze niet kennen of zien. Gelukkig is alles waar over verteld wordt ook zichtbaar (zoals hok, duiven, voer, nestkasten). Dus als het over het voer van duiven gaat, laat het dan zien. Uitleg over het gedrag van duiven is duidelijker als ze dit eerst zelf kunnen observeren. De kinderen kunnen dan ook makkelijk vragen stellen als ze iets niet begrijpen.

2.8 Activiteiten

In het begin zal de nadruk liggen op het kennismaken met elkaar en met de dieren. Daarna zal het verzorgen van de dieren vooral veel aandacht krijgen. Als dat allemaal wat ‘gewoner’ wordt, kunnen de kinderen gaan denken aan duiven laten vliegen, tentoonstellingen en fokken.
Sommige onderwerpen zullen als haast vanzelf aan de orde komen. Als het kinderen opvalt dat een duif van het ene ras er anders uitziet of zich anders gedraagt als een duif van een ander ras, kan het onderwerp verschillende rassen ter sprake komen. Ze kunnen dan zelf de kenmerken van een ras opzoeken op de website van de NBS of de SZH. Ook de geschiedenis van sommige rassen of duiventillen zijn onderwerpen die interessant kunnen zijn voor een zoekopdracht. In bijlage 2 staan verschillende activiteiten per onderwerp gerangschikt. De invulling van de cluburen zal ook afhankelijk zijn van de kinderen in de groep, de dieren en de omstandigheden.

Muurkrant
Het is leuk als er een eigen informatiebord over dit project op de boerderij hangt. Daarop kan een duivenposter geprikt worden met daarin een uitsparing voor berichtjes over nieuwtjes of de laatste ontwikkelingen. Bezoekers kunnen dan lezen hoe het gaat. Belangrijk is dat er regelmatig (bijvoorbeeld één keer in de drie weken) iets nieuws te lezen valt in de muurkrant. Korte berichtjes lezen makkelijker dan een lang bericht. Het is aansprekend als kinderen om de beurt zelf een berichtje maken over wat ze beleefd hebben.

Presentatie
Halverwege het jaar of als afsluiting van het clubjaar is het mogelijk een uitgebreide presentatie te organiseren. Dit kan op verschillende manieren: De kinderen kunnen een tentoonstelling maken waarin ze dingen laten zien die met hun duiven te maken hebben zoals muurkranten, tekeningen, foto’s, maquettes van een duiventil, een kunstwerk met veren, gewonnen prijzen. Ze kunnen ook een collage van foto’s, leuke verhaaltjes en gedichtjes over duiven maken. Organiseer een buurtavond of ouderavond waarop de tentoonstelling geopend wordt.
Het is ook mogelijk om een eigen duivenshow op de boerderij organiseren. Kinderen showen hun duiven, zoals het in het ‘echt’ gaat voor ‘fokkerspubliek’. Het is aan te bevelen dat op een kinderboerderijdag te doen als er sowieso veel mensen op de boerderij komen.

Bijlage 1 Planningsformulier

Activiteit	Materiaal	Werkvorm	Tijd

Bijlage 2 Activiteiten en werkvormen

Kennismakingsactiviteit
Laat iedereen vertellen waarom hij of zij deelneemt aan de kinderclub en waarom ze sierduiven leuk vinden. De begeleider kan bij zichzelf beginnen. Waarom lijkt het leuk deze club te gaan begeleiden en wat is er zo aantrekkelijk aan sierduiven of aan een bepaald ras. Om eventuele onwennigheid wat te doorbreken zijn speciale kennismakingsspelletje een goede optie.

Naamspelletje. Zorg voor een (zachte)bal. Ga in een kring staan. Doe een rondje waarin ieder zijn naam noemt. Vervolgens geeft de begeleider de bal aan een van de kinderen. Het kind gooit de bal naar iemand aan de overkant waarbij het kind de naam noemt van degene naar wie het de bal gooit. Het kind mag de bal niet langer dan een tel in je handen houden. Doe dit twee à drie minuten. Worden kinderen overgeslagen? Vraag dan om juist onbekenden de bal toe te gooien.

Ik zit naast … Kinderen zitten in een kring. Eén kind staat in het midden. Er is één vrije stoel. Het kind links van de vrije stoel gaat op de stoel zitten en zegt: "Ik zit". Er is nu een andere stoel vrijgekomen. Het kind links van deze stoel gaat erop zitten en zegt: "naast [naam]". Het genoemde kind gaat op de vrijgekomen stoel zitten. Dit herhaalt zich. Nu moet het kind in het midden proberen om te gaan zitten op de laatst vrijgekomen stoel voordat het volgende kind opschuift en zegt: "Ik zit". Degene die niet kan gaan zitten is aan beurt om midden in de kring te gaan staan.

Zie kennismakingsspelletjes www.internetwijzer-bao.nl/startschooljaar/kennismaking.html

Kennismaken met de duif:
Het is goed om de kinderen in de eerste instantie zelf een duif te laten uitkiezen. Als er meer kinderen zijn die dezelfde duif kiezen, kunnen ze verwoorden waarom ze juist die duif willen hebben. Het kind met de beste motivatie kan de duif krijgen. Als er kinderen bij zijn die verbaal minder vaardig zijn is het beter de kinderen te laten loten. Het kind dat de duif niet krijgt mag dan kiezen uit de duiven die nog beschikbaar zijn.
De overhandiging van de duif die het kind gekozen heeft, is een bijzonder moment. De begeleider vangt een duif en geeft die aan het kind en zegt er iets speciaals bij, bijvoorbeeld: ‘dit is vanaf nu aan de duif die jij mag verzorgen; zorg goed voor hem.’ Leer de kinderen direct hoe ze een duif moeten hanteren. Zolang het nodig is, pakt alleen de begeleider de duiven. Op den duur kunnen de kinderen proberen zelf de duif te vangen.
Elk kind mag een naam bedenken voor zijn of haar duif. Die kunnen ze op de voorkant van hun doeboek zetten. Ze kunnen een foto van hun duif maken en die op de voorkant van hun doeboek plakken. Ze mogen de duif ook natekenen.

Duiven verzorgen
Laat de kinderen eerst zien hoe het verzorgen van een duif gaat en daarna mogen ze het zelf uitproberen. Maak met de kinderen een lijst van dingen die bij de verzorging van de duiven horen zoals voeren, drinkwater geven, hokken schoon maken, duivenbad neerzetten, nakijken of het dier parasieten heeft. Werk deze lijst met de groep in een vaste volgorde af. Soms moet bij duiven van een bepaald ras iets extra’s verteld worden, zoals bij de verzorging bij duiven met voetbevedering.

Duivenvoer, eten en drinken
Vergelijk met de kinderen verschillende soorten duivenvoer. Wat zit erin? Het is leuk om kinderen te laten ontdekken van welke planten duivenvoer komt. Ze kunnen voer in een bak met aarde zaaien. Eventueel de zaden voor laten kiemen zodat de resultaten sneller zichtbaar worden. Bekijk regelmatig hoever de ontwikkeling van de planten is.

Tip: Spreek af wie de plantjes water geeft als er geen club is.

Bedenk met de kinderen wat de functie van water is tijdens het eten van de duif, bijvoorbeeld door een beetje voer nat te maken en te kijken wat er gebeurt.
Er zijn duivenrassen met een grote krop en andere met een kleine. Laat het verschil zien en vertel iets over de betekenis van de krop bij de spijsvertering. De kinderen kunnen hun ervaringen in hun doeboek noteren. Vertel ook iets over de functie van steentjes die ze eten.

Duiven in bad
Duiven nemen graag een bad. Vertel of vraag waarom ze dat doen. Laat zien hoe groot en hoe diep een duivenbad moet zijn en vraag of vertel waar op te letten als er jonge dieren in de buurt zijn. Bekijk dan samen hoe de duiven reageren als er een schaal met water in het hok wordt gezet.

Duivenhokken
Bekijk het hok van de duiven. Vergelijk dit hok met het kippenhok, het eendenhok en/of de volière van de vogels als die op de boerderij zijn. Wijs op voorzieningen die kenmerkend zijn voor een duivenhok. Leg uit waarom die voor duiven nodig is. Bijvoorbeeld de zitstokjes voor rassen met voetbevedering. Misschien hebben de kinderen een ideetje voor de aankleding van het hok. Bespreek met de kinderen of dat haalbaar is en of het een goed is voor de duiven of niet. Pas samen met de kinderen het hok aan.
Als het broedseizoen is aangebroken zijn er extra dingen nodig in het hok, zoals een broedschaal. Laat ook zien welke extra voorzieningen nodig zijn als de kinderen met hun duif naar een show gaan.

Veren
In een duivenhok zijn er altijd wel veren te vinden. Bewaar de veren en laat de kinderen zien of vraag waar de gevonden veren zitten op het lijf van de duif. Ook kunnen ze raden welke veer van welk ras duif is. Ze kunnen veren natekenen in hun doeboek. Haal een veer helemaal uit elkaar en leg delen onder de binoculair of onder de microscoop. Ze kunnen dan ontdekken hoe de verschillende onderdelen eruit zien. Als de duiven in de rui zijn en verenoogst rijk is, kunnen de kinderen hoofdtooien of andere leuke dingen maken met veren. Bespreek dan ondertussen waarom duiven ruien en welke gevolgen dat heeft voor de duif en hoe lang ze in de rui zijn.

Gedrag
Kinderen van deze leeftijd kunnen een eenvoudige beschrijving van de gedragspatronen van een dier maken . Hierbij leren ze goed op het gedrag van de duif te letten. Dit kan vorm krijgen door de kinderen bijvoorbeeld 10 minuten lang op te laten schrijven wat de duif doet, zoals poepen, lopen, zitten, vliegen, ruzie maken, pikken, eten.

Duivenpoep
Tijdens het schoonmaken van de hokken komen de kinderen in aanraking met duivenpoep. Poep hoort er gewoon bij en leent zich ook voor activiteiten. Als er een binoculair of een microscoop aanwezig is op de kinderboerderij kunnen de kinderen een beetje duivenpoep bestuderen. Vergelijk het eventueel met kippen- of eendenpoep. Zijn er verschillen en/of overeenkomsten. Zijn er verschillen tussen de rassen van duiven?
Verzamel de poep van één week en vraag aan de kinderboerderijbeheerder of er een plekje is waar dit gecomposteerd kan worden. Doe dit ook met dezelfde hoeveelheid poep van koeien of andere dieren. Kijk iedere week of er een er verschil zit in de manier van composteren. De kinderen kunnen hun bevindingen in het doeboek opschrijven en natekenen.

Duiven laten vliegen
Laat zien aan de kinderen hoe ze duiven kunnen laten vliegen en hoe ze zorgen dat ze weer terugkomen. Maak in samenwerking met de boerderij en de kinderen een stappenplan. Bijvoorbeeld dat ze het moment van voeren aanpassen aan de vliegtijden. Schrijf het plan op en laat dit regelmatig als activiteit terugkomen. Het is ook leuk om dit plan in de muurkant te publiceren.

Paren en Broeden
Vertel de kinderen welke termen gebruikt worden om bij duiven mannetjes en vrouwtjes aan te duiden. Om te kunnen fokken moeten de kinderen eerst iets te weten komen over de cyclus van de duivin. Laat ze het dier observeren. Bespreek waar ze aan moeten denken bij het fokken van duiven. Dit kan al ruim voordat er daadwerkelijk gefokt gaat worden. Op deze manier weten de kinderen waar ze aan beginnen. Laat de kinderen voor de broedkom en nestmateriaal zorgen; dan delen ze de verantwoordelijkheid voor de zorg voor de jonge dieren. De kinderen kunnen in hun doeboek bijhouden welke voorbereidingen getroffen moeten worden, hoe lang het broeden duurt en wanneer de eieren uitkomen. Ook leuk nieuws voor de muurkrant.

Jonge duiven
Misschien kan het uitkomen van de eieren gefotografeerd worden. De kinderen kunnen iedere week of om de beurt iedere dag foto's maken van de jonge duiven. Kijk iedere week met behulp van de 'kijk en doe kaart' naar de jonge duiven. Door steeds hetzelfde type waarneming te doen, wordt de ontwikkeling van de jonge duiven duidelijk. Ze kunnen ook observeren hoe de duivin de jonge duifjes verzorgt. Vragen daarbij zijn: wie verzorgt de jonge duifjes, de vader of de moeder? Of doen ze het samen? Zit daar een vast patroon in? Klopt het met wat in de boekjes over duiven staat? De antwoorden op die vragen kunnen ze ook op het internet opzoeken of aan de duivenkenner vragen.

Fokkerstermen
Elke hobby heeft zijn eigen termen, zo ook het sierduiven houden. Als er tijdens de activiteiten zo'n term valt, kunnen de kinderen die op hun lijst met fokkerstermen zetten. Zo wordt hun 'duivenhouders-woordenboek' steeds groter. Ze kunnen op internet verschillende termen met hun betekenis opzoeken. Het is ook mogelijk om in de muurkrant een vaste rubriek fokkerstermen te zetten. Ieder keer wordt er één toegelicht.

Nederlandse rassen, ons levend erfgoed
Tijdens de kinderclub komen alleen de Nederlandse sierduivenrassen aan de orde. De kinderen kunnen opzoeken hoeveel verschillende Nederlandse rassen er zijn en onder welke groep ze vallen, zoals Kleurduiven, Kroppers, Meeuwen, Structuurduiven, Trommelduiven, Tuimelaars en Vormduiven. Wat is de herkomst van de verschillende rassen? Wat is er bekend over hun geschiedenis? Daarover is het een en ander te vinden op site van de SZH: www.szh.nl
Kinderen kunnen op de muurkrant het ras van de maand presenteren met foto en eigen beschrijving.

'**Kijk en doe kaart'**.
In het duivenboek zit een 'kijk- en doekaart'. De kinderen kunnen aan de hand van deze kaart de verschillende rassen vergelijken. Voor elk ras is er een kaart nodig. Ze kunnen de verschillende rassen ook opzoeken op de website www.sierduif.nl

Tip Maak een kwartetspel. Neem van de kop, de snavel, de vleugels en de poten een foto. Ieder ras vormt zo een kwartet. De kwartetten van tien of twaalf rassen vormen een compleetkwartetspel.

Tentoonstelling bezoeken zonder dieren
Voordat de kinderen meedoen aan show of tentoonstelling kunnen ze eerst kijken hoe het er aan toe gaat. Als ze een plaatselijke kleindierenshow willen bezoeken, vraag dan eerst of er Nederlandse rassen aanwezig zijn. Tijdens de show nemen ze een kijkje achter de schermen, van het aanleveren van de dieren tot het ophalen toe.
Leg uit hoe een keurmeester duiven beoordeelt. Laat de kinderen een keurmeester of iemand die betrokken is bij de organisatie interviewen of iemand die met een dier op de show is. Ze kunnen interview voorbereiden door een week van tevoren vragen te bedenken en die op te schrijven.
Laat de kinderen de opmerkingen op de beoordelingsbriefjes lezen en vraag of ze zien wat de keurmeester bedoelt. Bekijk het winnende dier. Laat de kinderen zelf verwoorden waarom dit dier beter is dan de rest.

Tip Ga met de club naar de Jeugdshow in Laren. Voor data: www.jeugdshow.nl

Keuringseisen en rasstandaarden
Tijdens de voorbereidingen op de tentoonstelling is het mogelijk aan de kinderen te laten zien wat de rasstandaard is en waar die beschreven staat. Ze bekijken wat het ideaalbeeld van hun eigen ras is. Bekijk elke duif uit de club met de rasstandaard in de hand. Op welke punten voldoet de duif aan het ideaalbeeld en wat is niet zo duidelijk aanwezig. Bespreek en bekijk één of twee duiven per week in de groep. De kinderen maken aantekeningen over hun eigen duif. Bepaal samen met de 'eigenaar van de duif' hoe hij zwakke punten van de duif nog wat kan verdoezelen en sterke punten goed kan laten uitkomen door het dier op een bepaalde manier te toiletteren. Schrijf dit van elke duif op. Dit kan weer gebruikt worden tijdens de voorbereidingen voor de show.

Voorbereidingen op een tentoonstelling
Het leukste is om met de sierduiven van de club naar een tentoonstelling in de buurt te gaan. Begin ruim op tijd met de voorbereidingen. De kinderen hebben nog geen ervaring met het presenteren van duiven dus ze hebben daarvoor tijd nodig.
Oefen met hen hoe fokkers hun duif toiletteren, welke trucs er zijn er om de duif nog mooier te maken, hoe ze de minpunten van hun duif kunnen verdoezelen en de pluspunten accentueren. Het is ook belangrijk te weten waar de keurmeesters op letten bij hun ras.

Lijst met werkvormen voor de kinderclubs
- Spelletjes, puzzels, memorie maken
- Zelf een spel maken, zoals kwartet, of verander het bestaande ganzenbord in een duivenbord
- Laat kinderen zelf een quiz maken met vragen en speel deze later met zijn allen
- Laat kinderen hun duif voorstellen aan de anderen
- Woordzoekers
- Knutselen
- Muurkrant maken
- Doeboek bijhouden
- Fotoreportages maken – filmpje op YouTube
- Opzoeken op internet
- Werkstuk maken
- Interviewen
- Veren e.a. materiaal bekijken met een binoculair/microscoop \
- Knutselen met veren
- Tekenen
- Ervaringen vertellen aan anderen
- Uitproberen
- Ervaren hoe iets werkt
- Evalueren hoe iets ging

Bijlage 3 Kijk en doe kaart

Kies een duif uit

1. Welke kleuren heeft de duif? _____

Dieren kunnen donkere of lichte vlekken of strepen hebben. Dat noemen ze de ‘aftekening’

2. Welke aftekening zie je bij de duif? _____

   Teken de duif na of plak een foto.

3. Welke kleur hebben de ogen van de duif? _____
4. Heeft de duif bijzondere veren? _____

De krop is het bolle stukje dat je ziet tussen hals en borst. Sommige sierduiven hebben een grote, bolle krop. Andere een kleine.

5. Heeft de duif een grote krop? _____
6. Houdt de duif zijn kop en hals omhoog? _____
7. Zijn er nog meer duiven die op deze duif lijken? _____

Als duiven op elkaar lijken en ze hebben dezelfde aftekening, hetzelfde verenpatroon en dezelfde houding, noemen we het een ras. De kleuren kunnen verschillend zijn.

8. Welk ras is jouw duif? _____

Deel 2: Meer ontdekken over duiven

Duiven in het wild
Duiven komen niet alleen in de stad voor of op een boerderij maar ook in de natuur. Zo komen Houtduiven regelmatig in parken voor. Dat zijn grote grijze vogels met een witte band om hun hals en een witte streep over hun vleugels. Turkse Tortels komen daar ook voor. Dat zijn slanke duiven. Ze zijn beige en hebben een zwarte ring om hun hals. De meest bekende duif is de stadsduif met de grijsblauwe duivenkleur en twee zwarte strepen over zijn vleugels. De duiven die voornamelijk in de stad voorkomen en de postduiven stammen van de Rotsduif af. Ook de sierduiven doen dat.

Houtduif

Turkse tortel

Rotsduif

Duif als huisdier
In het verleden kwamen Rotsduiven alleen in het wild voor. Toen mensen graan gingen verbouwen, trokken zij duiven naar zich toe vanwege het graan, dat de duiven graag eten. Zo bleven duiven in de buurt van de dorpen en 6500 jaar geleden kwamen mensen op het idee duiven tam te maken en bij huis te gaan houden. In het oude Egypte hadden ze ontdekt dat het graan door duivenmest extra goed groeide. Dus gingen ze veel duivenpoep hebben. Ze bouwden duivenhokken die op enorme hoge torens leken. Doordat die duiven allemaal boven elkaar woonden, konden de boeren makkelijk de poep van al die duiven verzamelen.

Post bezorgen en andere kunstjes
De eerste tamme duiven leken in uiterlijk nog erg veel op de rotsduif. Maar later kwamen tamme duiven voor in allerlei kleuren. Zo hadden de Romeinen twee typen duiven. De duiven die leken op de rotsduif (met een grijsblauwe duivenkleur) en witte duiven.
Inmiddels waren de mensen erachter gekomen dat een duif die werd meegenomen op reis weer makkelijk de weg naar huis terug kon vinden. De Grieken en Romeinen gebruikten zo'n 3000 tot 2000 jaar geleden duiven als postduiven. De Romeinen namen de duiven mee naar Europa en na een paar eeuwen werden in heel Europa duiven als postduif gebruikt. Gewoon een kokertje met een briefje erin aan een van de poten van de duif en je post werd thuis bezorgd.

Er zijn naast postduiven ook duiven die worden gehouden omdat ze er mooi uitzien of leuke kunstjes kunnen doen, zoals rollen of tuimelen tijdens het vliegen. Er is een verhaal over een Akbar de Grote die in Mongolië regeerde in de 16e eeuw. In zijn paleis had hij tuimelduiven. Als hij gasten had, liet hij zien hoe mooi zijn duiven konden vliegen. Ze konden rollen en tuimelen in de lucht. De gasten waren erg onder de indruk van de kunstjes van die duiven.

Wat is dit voor een duif?
Een duif is een duif. Maar er zijn verschillende type duiven. Duiven die mensen houden omdat ze de dieren mooi vinden heten sierduiven. Hierbinnen bestaan verschillende rassen. Duiven die heel erg op elkaar lijken zijn van hetzelfde ras, Sommige duiven hebben een extra korte snavel zoals *Meeuwtjes*. Of een heel grote krop. Dat heten *kroppers*. Andere duiven kunnen heel hoog vliegen en weer andere kunnen rollen tijdens het vliegen, dat noemen we hoogvliegers en tuimelaars. Dieren die binnen een soort op elkaar lijken in aftekening en lichaamsbouw noemen we een ras. Bijvoorbeeld alle Hyacinthduiven. Er zijn een aantal duivenrassen die uit Nederland afkomstig zijn.

tuimelaar

Ze worden ingedeeld in groepen. We kennen structuurduiven, kleurduiven, meeuwen, kroppers, tuimelaars en hoogvliegers.

Soort	dieren met dezelfde uiterlijke kenmerken en bouw, bijvoorbeeld alle rotsduiven
Ras	dieren die binnen een soort op elkaar lijken in aftekening en lichaamsbouw; bijvoorbeeld alle nonduiven

Op de website van de NBS. www.sierduif.nl of op de website van de SZH www.szh.nl <diersoorten >< duif> wordt dieper ingegaan op de verschillende rassen. In het boekje Nederlandse sierduiven zijn ook foto's van de verschillende rassen te vinden.

Duivenmanieren

Hoe vinden duiven de weg terug naar huis?
Duiven weten meestal heel goed hun hok terug te vinden. Zelfs als ze op een onbekende plek losgelaten worden. Hoe doen ze dat? Duiven kunnen heel goed zien. Zo zien ze kleuren beter dan de mens. Ook als ze hoog vliegen weten ze waar ze zijn. Ze herkennen huizen, torens of een groep bomen. Als het dichte mist is, kunnen ze dus niet zien waar ze zijn. Duiven kunnen ook aan de stand van de zon zien waar ze heen moeten.
's Nachts zal een duif niet verder vliegen want dan kan hij niet zien wat er onder hem is. Dus dan wacht hij tot het weer licht is.

Duiven proberen altijd de kortste weg van A naar B te vinden. Maar hoe het precies werkt is nog steeds onbekend. Want als je blinde duiven loslaat weten ze meestal ook de weg terug te vinden.

Handen, voeten en ogen
De meeste vogels die iets vastpakken doen dat met hun voeten. Duiven zijn anders. Als zij een nest maken en strootjes of takjes nodig hebben dan pakken ze die met hun snavel. Ze gebruiken hun snavel zoals een mens zijn handen gebruikt. Duiven poetsen zich zelf van nature. Dat doen ze met hun snavel. Als er één duif met poetsen begint is de kans groot dat meer duiven dat gaan doen.

Duiven zien aan het licht of ze moeten rusten of juist actief moeten zijn. Overdag eet en drinkt de duif of hij poets zichzelf, hij vliegt of rust even uit. Hij weet wanneer hij het beste iets kan doen omdat hij als het ware een inwendige klok heeft. Zo weten duiven die eieren hebben ook dat ze op het nest moeten blijven en wanneer de andere ouder aan de beurt is om te broeden.

Samen in een hok
Net als de wilde voorouders van de duif, vinden duiven het prettig om bij elkaar te zijn. Dan voelen ze zich op hun gemak. Wilde rotsduiven maken hun nesten in spleten in een rots vlak bij elkaar. In een duivenkolonie zie je allemaal nesten boven en naast elkaar. In de grote duiventorens die mensen vroeger bouwden, maar ook in de duivenhokken van nu kunnen de duiven allemaal naast en boven elkaar broeden. Dan voelen ze zich veilig.

Wilde en tamme duiven leven in paren. Een mannelijke duif noemen we een doffer en een vrouwelijke duif een duivin. Doffer en duivin blijven hun leven lang bij elkaar en ze trekken samen op. Al die duivenpaartjes vinden in het hok hun vaste nestplek. Fokkers houden er rekening mee welke nest- en zitplaatsen de koppels bezitten. De duivenpaartjes gaan hun eigen gang, maar als er een begint met drinken of een bad nemen zie je vaak dat de andere duiven dat nadoen. Ze brengen elkaar dus op een idee. Ook als ze vliegen, doen ze dat met elkaar in een grote zwerm.
Het deel van het hok waar ze gevoerd worden of waar hun bad staat is voor alle duiven. In dat deel kunnen jonge duiven zich met een gerust hart bewegen. Maar als een jonge duif op de rustplek van een ander gaat zitten, wordt de jonge duif in de meeste gevallen verjaagd.

Pronken, dreigen en vechten
De doffer, mannetjes duif, verdedigt de zitplaats van hem en zijn duivin. Als er een andere doffer in de buurt komt gaat hij ‘pronken. ‘Dat gaat als volgt. Hij blaast zijn krop op, poetst zijn veren en maakt buigingen terwijl hij in rondjes draait. Dan gaat hij met uitgeslagen vleugels om zijn as draaien en zijn staart sleept over de bodem. Daarbij maakt hij weer buigingen en een koerend geluid.
Als de andere doffer niet weg gaat, gaan ze in een dreigende houding tegenover elkaar staan. Als de vreemde duif nog niet weggaat wordt het vechten. Dan slaan ze tegen elkaar met hun vleugels en hakken met hun snavels in elkaars lijf of ze bijten. Als de indringer het opgeeft, is dat te zien. Dan trekt hij met zijn vleugels en druipt af.

Angst- en vluchtreacties
Duiven zijn bang voor onverwachte, harde geluiden, zoals knallen en schieten. Als ze buiten zijn, vliegen ze snel weg. Als er een roofvogel aankomt, kijken ze angstig en maken alarmgeluiden. Ze blijven verstard zitten. De veren liggen strak aan. De vleugels zijn aangespannen, zodat ze zo kunnen wegvliegen. Duiven die door roofvogels worden opgejaagd kunnen bijzonder snel vliegen. Door bliksemsnelle uitwijkmanoeuvres proberen ze aan de roofvogel te ontkomen. Dan zoeken ze gauw een plaats waar ze kunnen schuilen. Daar blijven ze lang zitten. Als een duivenzwerm door een roofvogel wordt verrast, maken de dieren dezelfde bewegingen. Ze vormen een dichte troep en stijgen tot boven de jager. Dan schieten ze pijlsnel naar beneden om de roofvogel te ontwijken.

Verzorgen van een duif

Vasthouden van een duif
Zo houd je een duif vast:

Eten en drinken
Duiven eten zaden zoals graan, maïs en peulvruchten. Ze houden ook van groenvoer.
Duiven krijgen ’s morgens vroeg en ’s middags voer. Per dag eet een duif ongeveer 30 gram granen.

Duiven hebben ook kleine steentjes en grit nodig. Die steentjes slikken ze in en dat helpt om hun eten in de maag te vermalen.

Duiven drinken het water door met de snavel een beetje water op te scheppen, de kop omhoog te steken en het op te zuigen. En duif heeft water nodig, omdat het voer dat hij krijgt heel droog is. Het graan wordt in de krop geweekt en dus zacht gemaakt.. Het is dus belangrijk dat hij altijd water in zijn drinkbak heeft. Een duif drinkt ongeveer 50 ml per dag.

Duif vangen
Ga voorzichtig het hok binnen. Maak geen plotselinge bewegingen maar beweeg zoals ze dat doen in een vertraagde film. Doe de deur dicht. Blijf een poosje staan en pak rustig de duif op. De duif herkent vanzelf de persoon zodra deze hem of haar een aantal keer heeft gevoerd en vast gehouden.

Duivenbad
Duiven vinden het lekker om af en toe een bad te nemen. Zet een bakje met water in het hok. Haal het vuile water weer weg als ze klaar zijn.

Hok schoonmaken
Het hok van de duif moet regelmatig schoongemaakt worden. Op de bodem kan rivierzand gestrooid worden of erwtenstro of kattenbakvulling.

Duivenhokken
Google op internet naar duivenhokken en bekijk een paar verschillende mogelijkheden. Duiven die van vliegen houden, zitten meestal in een volière. Er is een gedeelte waar duiven kunnen broeden en een deel waar jonge duiven kunnen zitten. Je kunt tekeningen en plaatjes van duivenhokken vinden in het sierduivenboekje van de KLN en op internet.

Op www.sierduif.nl/nbs.htm staan ook allerlei tekeningen. En er staat in *Zeldzaam Huisdier* een artikel over oude duiventillen zie www.szh.nl >publicaties<>magazine<>1997 december<

Naar een tentoonstelling
Op een tentoonstelling zijn allerlei verschillende duivenrassen te bekijken. Daarbij is de “kijk en doe kaart” te gebruiken.

Duiven worden ook gekeurd. Dan bekijken de keurmeesters of een duif er mooi uitziet, goed verzorgd is en of hij op zijn ras lijkt. Vraag aan de duivenkenner waar een jury op let. Kijk ook in het sierduivenboekje van de KLN blz 20

Duiven poetsen voor tentoonstelling
Duiven die mee doen aan een wedstrijd moeten natuurlijk netjes opgepoetst worden. Ook de nagels van de duif moeten netjes bijgeknipt worden. De begeleider kan vertellen hoe dat gaat.

Lastige beestjes
Soms hebben duiven last van luizen of vlooien of mijten. Dat zijn lastige beestjes die voor veel kriebel zorgen. Gelukkig zijn daar allerlei middeltjes voor.

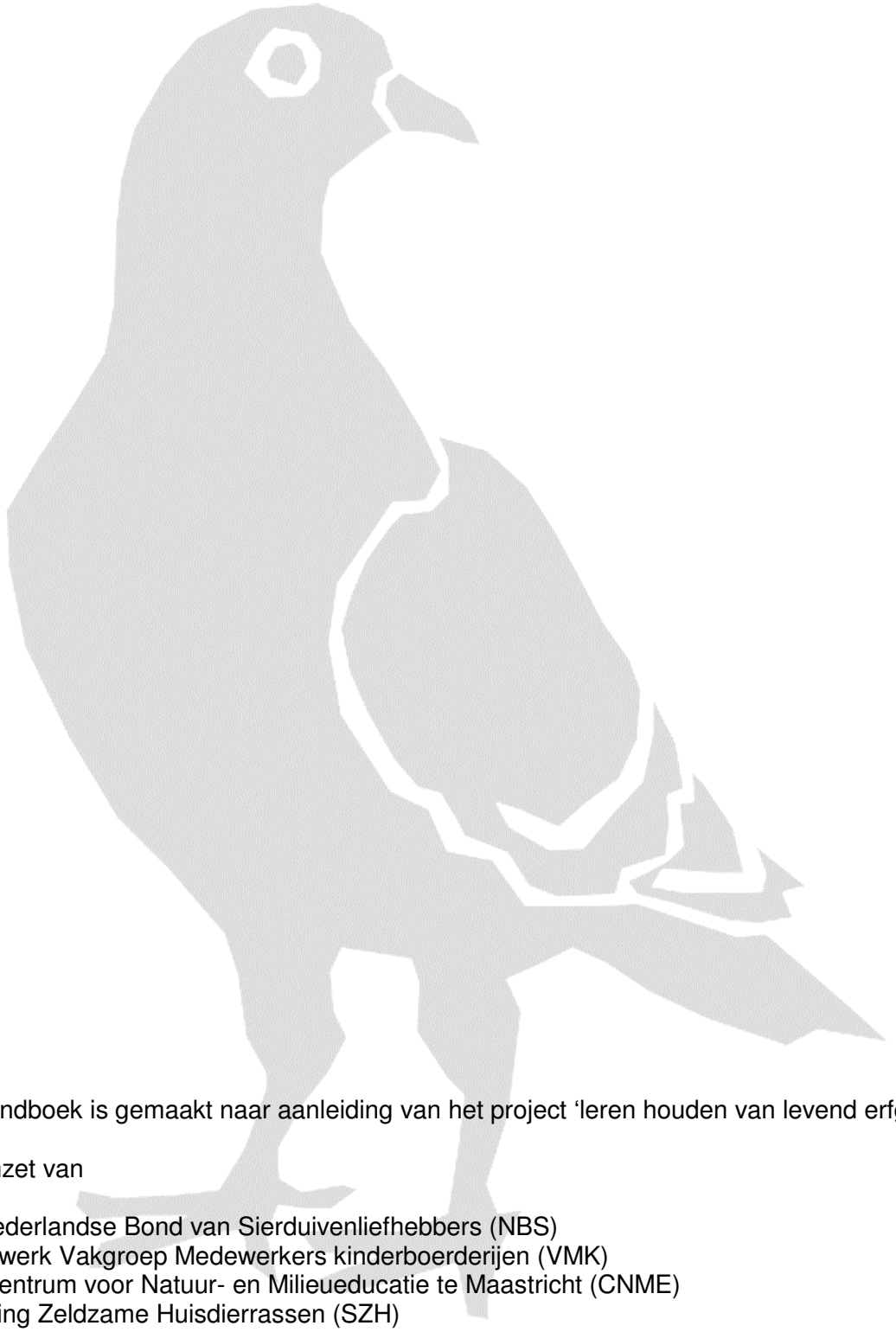
Broeden
In de natuur zoekt de doffer een nestplaats uit. Ze hebben de voorkeur voor donkere plaatsen. De doffers verdedigen hun nestplaats. Als er een ander duif in de buurt komt laten ze een langgerekt, loeiend gekoer horen. Dat betekent: 'pas op, niet verder komen! Dit is mijn plek'. Duivinnen leggen meestal twee eieren. Ze beginnen pas met broeden als het tweede ei in het nest ligt. Daarvoor staan of zitten ze losjes op het eerste ei. Duivinnen en doffers broeden om de beurt, telkens op een vaste tijd.

Het ei komt uit
Na 17 tot 18 dagen komen de eieren uit. Het jonge duifje pikt hard tegen de schaal en uiteindelijk maakt hij die stuk. Het nog vochtige donskleed van de uitgekomen jongen droogt snel op onder moeders warme vleugels. In de eerste levensweken passen de ouders goed op hun kinderen. Als de doffer en duivin in hetzelfde hok zitten wisselen ze elkaar daarbij af. Beide ouders voeren de jongen. In het begin krijgen de jonge duiven kropmelk. Dat is een soort kaasachtige stof die in de krop van duiven zit. Daarna krijgen ze steeds vaker een beetje geweekt graan uit de krop van hun ouders. Dit blijft zo tot ze zelf graan kunnen eten.
De nakomelingen groeien zeer snel. Al op de 15^{e} dag zitten ze goed in de veren en hun snavel lijkt al op die van een volwassen duif. Vanaf de 26^{e} dag groeien ze niet zo hard meer. Het zwartblauw pigment in hun ogen verkleurt pas later in groengrijs, oranjerood of donker- tot zwartbruin.
Als de jongen vier of vijf weken oud zijn, zijn ze zover dat ze voor zichzelf kunnen zorgen.

Spelregels deelnemende kinderen

- Je krijgt als kind van de duivenclub een ‘eigen’ duif toegewezen. De duif hoort bij de kinderboerderij, maar jij mag de duif verzorgen. Je mag zelf een naam voor deze duif bedenken.
- Deze duif verzorg je en kun je laten vliegen (als die daar geschikt voor is). Je kunt met deze duif in clubverband meedoen aan tentoonstellingen waar duiven gekeurd worden.
- Je krijgt het doeboek “houden van levend erfgoed” SIERDUIVEN
- Tijdens de clubbijeenkomsten op de kinderboerderij verzorg je je ‘eigen’ duif en doe je mee met de clubactiviteiten. De medewerkers van de kinderboerderij voeren de dieren als er geen club is en maken zo nodig de hokken schoon (in de vakantieperiode).
- Als de duiven broeden mag je samen met de duivenliefhebber de jongen bekijken.
- De jongen van ‘jouw’ duif, zijn van de kinderboerderij en kunnen aan een (nieuw) clublid die (nog) geen duif heeft gegeven worden.
- Als lid van de club ‘leren houden van houden levend erfgoed’ is het de bedoeling dat je ook aan andere kinderen die iets over de duiven willen weten, je duif laat zien en er iets over vertelt.
- Kinderen die onderling ruzie krijgen moeten dat in de eerste instantie zelf proberen op te lossen. Als dat niet lukt, kan de begeleider je hierbij helpen.
- Clubleden die zich duidelijk misdragen of dieren mishandelen, mogen niet langer lid blijven van de club.
- Als je drie keer niet op de club komt, gaat de duif naar een volgende liefhebber. Natuurlijk wordt er wel rekening mee gehouden als je ziek bent of een andere geldige reden hebt voor je afwezigheid. Dit gaat in overleg met de begeleiding van de club.

Dit handboek is gemaakt naar aanleiding van het project ‘leren houden van levend erfgoed’.

Met inzet van

De Nederlandse Bond van Sierduivenliefhebbers (NBS)
Stadswerk Vakgroep Medewerkers kinderboerderijen (VMK)
Het Centrum voor Natuur- en Milieueducatie te Maastricht (CNME)
Stichting Zeldzame Huisdierrassen (SZH)